

K ODRAŽENÍ SILNÝCH PROTIÚDERŮ NEPŘÍTELE

Útočící strany musí být vždy připraveny odrazit nenadále protiúderu nepřítele z kteréhokoli směru i z týlu, nebo z několika směrů současně. V závislosti na situaci bude v některých případech účelné v zájmu splnění útočné operace frontu přejít i vševojskovou armádou do obrany. Na některých směrech vést dokonce i armádní obranné operace.

To však nijak nesnižuje význam útočné operace jako hlavního druhu operací pozemního vojska.

M. V. Frunze o tomto problému napsal: „Vojska musí být již v míru organizována a vychovávána tak, aby uměla řešit úkoly spojené s obranou i s útokem. Avšak především mají být připravena pro úkoly aktivně ofenzivního charakteru, neboť to je nejdůležitější, nejdůležitější a psychologicky nejtěžší část bojových úkolů vůbec.“

To plně platí i v současné době za možného použití jaderných zbraní, kdy se vedení operací bude vyznačovat nebývalou intenzitou, dynamičností, pronikavými změnami situace, vysokou manévrovostí a rozmachem do šířky i hloubky.

Proto chci v článku rozebrat možné způsoby a formy odražení silných protiúderů nepřítele vševojskovou armádou v průběhu útočné operace frontu.

Úloha a místo protiúderu v obranné operaci nepřítele

Základní řády a předpisy kapitalistických armád stanoví: „Protiúderu zůstávají i nadále důležitou součástí obranného boje.“ Zdůrazňují, že budou probíhat za zvlášť výhodných podmínek, především tankovými a mechanizovanými svazky, jako útok s omezeným cílem, vedený do boků a týlu protivníka, nebo na stycích útočících sestav.

Základ protiúderu mají tvořit hromadné jaderné údery, jejichž těžiště kladou na hlavní síly útočících vojsk, jaderné prostředky a přicházející zálohy. V souladu s těžištěm jaderných úderů předpokládají volit i směr hlavního protiúderného uskupení, který povedou na nejslabší a nejzranitelnější místa operační sestavy protivníka.

V omezené válce bez použití jaderných zbraní plánují zahájit protiúder mohutnou dělostřeleckou a leteckou přípravou v podstatně delším trvání, než při použití jaderných prostředků (více než 30 minut). Možnost úspěchu protiúderu vidí v získání palebné převahy dělostřelectva a nadvlády letectva, jakož i v rychlém tempu protiúderu spolu s úpornou obranou sil, které pouťají úderné uskupení protivníka čelně, a v zabezpečení křidel protiúderného uskupení.

Dobu zahájení protiúderu volí v okamžiku, kdy vojska protivníka zpomalí postup, dosud se jim nepodařilo opevnit se na dosažené čáře, nebo dokončit přeskupení sil a prostředků.

Druhé sledy a zálohy předpokládají ničit všemi prostředky v době jejich soustřeďování, za přesunu a rozvinování a ve střetném boji.

Soustřeďování protiúderného uskupení předpokládají na rozhodujícím směru, rychle, s plánovaným současným zasazením do boje tak, aby nebyla narušena úderná síla a součinnost uvnitř protiúderného uskupení se svazky v dotyku s nepřítelem. Vlastní protiúder plánují vést s překvapením a s co možná největší palebnou podporou.

Ze zásad řádů a předpisů kapitalistických armád vyplývá, že boj s protiúdernými uskupeními nepřítele bude velmi složitý. Bude třeba současně řešit opatření k zabezpečení různorodé činnosti vojsk při celkovém nedostatku času a mnohdy i za současného odstraňování následků po jaderných úderech nepřítele. To bude klást vysoké požadavky na připravenost velitelů, štábů, stranickopolitických orgánů i vojsk.

Možné způsoby odrážení a ničení silných protiúderných uskupení nepřítele v útočných operacích vševojskové armády

Ničení protiúderného uskupení nepřítele v soudobých útočných operacích vidíme v jiné poloze, než tomu bylo v historii. Jestliže v minulých válkách bylo rozhodující odrážení a ničení protiúderů již zahájených, pak v příští válce bude možné i zmaření připravovaného protiúderu. To je objektivně dáno existencí moderních bojových prostředků, především jaderných zbraní. Teprve když se nepodaří skupinovými jadernými údery zmařit připravovaný protiúder, přejdou vojska k jeho odrážení a postupnému ničení.

I pro tuto fázi ničení silných protiúderných uskupení nepřítele bude rozhodující včasné a soustředěné vedení jaderných úderů na prostředky jaderného napadení nepřítele, na jeho hlavní uskupení, spolu s využitím úderů letectva a dělostřelectva, za současné rozhodné činnosti tankových a motostřeleckých svazků. Bude to však již **postupné ničení** protiúderného uskupení buď formou **střetného sražení**, nebo **přechodem do dočasné obrany**.

Volba způsobu ničení protiúderného uskupení nepřítele bude kromě jiného záviset na včasném zahájení jaderných úderů a stupni zničení hlavních sil protiúderného uskupení nepřítele. Dále na bojeschopnosti vlastních vojsk, hodnotě, síle a rozmístění druhých sledů, záloh a na čase, který máme k dokončení manévru — přeskupení. Pak i na tom, zda terén umožňuje rozvinutí druhých sledů a záloh, popř. jaké podmínky skýtá k zaujetí a vedení obrany.

Způsob ničení nepřátelského protiúderného uskupení střetným sražením použijeme tehdy, podařilo-li se nám jadernými údery a údery letectva podstatně narušit bojeschopnost protiúderného uskupení nepřítele. Dále máme-li dostatek druhých sledů, záloh a především času pro jejich přísun a výhodný

prostor pro jejich rozvinutí a zasazení. Vlastní manévr a organizace ničení protiúderného uskupení bude probíhat podle zásad vedení střetného sražení v součinnosti se silami a prostředky sousedů v duchu zámyslu frontové útočné operace.

Přechod do obrany volíme tehdy, nemáme-li dostatek sil a prostředků k aktivnějšímu protipatření při značné převaze nepřítele. Pak ničíme protiúderné uskupení nepřítele podle zásad vedení obranného boje. Obranu budeme zaujímat zpravidla v dotyku s nepřítelem za složité situace prvosledových svazků, při současném možném odstraňování následků po jaderných úderech a úderech letectva nepřítele.

Předpis Oper-1-1 v článku 266 k této problematice uvádí: „Vojska budou přecházet do obrany v průběhu útočné operace nejčastěji v tom případě, když nedosáhnou úspěch ve střetném sražení, nebo když se jim nepodaří zmařit nepřátelský protiúder...“

Z toho i ze zkušeností z operačních cvičení můžeme usuzovat:

- přechod do obrany v průběhu útočné operace vševojskové armády nebudeme předem plánovat, můžeme však na stupni frontu předvídat;

- vzhledem k použití jaderných prostředků na směr hlavního úderu frontu bude vševojsková armáda pro přechod do obrany a vedení obranné operace mít jen minimum prostředků jaderné podpory nadřízeného velitele (budou přednostně použity k rozvíjení útočné operace frontu);

- nepřítel ke splnění cílů protiúderů použije maximum jaderných prostředků a všechny volné a bojeschopné síly k rychlému využití účinků jaderných úderů.

Za předpokladu složení protiúderného uskupení nepřítele v hodnotě armádního sboru (NSR) o třech — čtyřech divizích různého druhu, může mít toto uskupení 60—110 ks jaderné munice. Z toho 40—70 ks řízených střel, 10—20 ks jaderných hlavic pro víceúčelové dělostřelectvo a 10—20 ks jaderných leteckých pum. Z celkového počtu přidělené jaderné munice může být 40—70 % do ráže 20 kt, ostatní nad 20 kt.

Tento počet jaderné munice může být při protiúderu zvýšen o jaderné úder, které ve prospěch protiúderného uskupení povedou raketové útvary a hlavňové dělostřelectvo svazků v dotyku.

Za těchto předpokladů použijeme vlastních prostředků raketového vojska především na ty objekty a cíle, jejichž zničením můžeme nepříteli způsobit rozhodující ztráty. U vlastních vojsk pak učiníme rozhodná opatření k jejich ochraně před jadernými údery nepřítele. Důraz klademe na obranu a ochranu vlastních prostředků jaderného napadení, druhých sledů, záloh a míst velení. Budeme se snažit všemi prostředky zabránit nepříteli, aby protiúderné uskupení pozemních vojsk využilo výsledků jaderných úderů. Včasným ničením přisunovaných záloh nepřítele a úpornou obranou paralyzovat jeho snahu o narůstání síly protiúderu a možné pokusy o přechod do útočné operace.

Odrážení protiúderného uskupení nepřítele přechodem vševojskové armády do obrany

Pro úspěšné vedení útočných operací má velký význam včasné ničení nepřátelských záloh a odrážení protiúderu nepřítele, které bude probíhat za složité situace, zpravidla za nevýhodného poměru sil a prostředků.

V souladu se splněním cílů frontové útočné operace mohou být podmínky pro přechod armády do obrany k odražení protiúderu nepřítele různé. Rozhodujícím bude místo a úloha armády v sestavě frontu. Armáda prvního sledu frontu bude přecházet do obrany zpravidla v dotyku s nepřítelem. Armáda druhého sledu frontu je předurčena především k rozvíjení frontové útočné operace a její přechod do obrany bude výjimkou. To potvrzují zkušenosti z operačního cvičení. Proto rozeberu jen odražení silného protiúderu nepřítele přechodem vševojskové armády do obrany v dotyku s nepřítelem. Tento způsob přechodu do obrany bude probíhat ve složitých a obtížných podmínkách vzhledem k tomu, že:

- velitelé a štáby musí současně řídit bojovou činnost vojsk i plánovat za velké časové tísně přechod vojsk do obrany, mnohdy v podmínkách současného odstraňování následků po účincích ZHN použitých nepřítelem;

- čas na přechod vojsk do obrany a na její budování limituje nepřítel dobou zahájení protiúderu;

- v pásmu armády se bude stupňovat úsilí průzkumu nepřítele, nepřítel bude mít zde zpravidla nadvládu ve vzduchu i v jaderných prostředcích;

- možnost manévru vojsky a prostředky bude časově i prostorově značně omezena a potřebná přeskupení bude obtížné vykonat manévrem podél fronty.

Proto již v zámyslu pro přechod do obrany k odražení protiúderu přijímáme opatření ke zničení nejnebezpečnějšího uskupení nepřítele a to v době, kdy je toto nejvíce zranitelné. Dále opatření spojená s ovládnutím výhodných čar a objektů terénu a pro přeskupení vojsk k dosažení výhodného poměru sil na směru hlavního úderu protiúderného uskupení.

Úsilí raketového vojska, letectva, dělostřelectva, mnohdy i tanků využijeme k ničení prostředků jaderného napadení nepřítele, jeho tankových uskupení a míst velení.

Vzhledem k nedostatku času a jiným podmínkám nebudou účelné radikální změny v sestavě svazků. Budeme se snažit získat maximum času pro budování obrany a její zaujetí.

Svazky prvního sledu budou zaujímat obranu zpravidla na původních směrech. To však neznamená, že velitel armády v závislosti na situaci a svém zámyslu některé útvary prvního sledu nevystřídá. Vystřídání svazku prvního sledu bude však výjimkou.

S tím souvisí i rozdílnost názorů na to, že by tanková divize v obranné sestavě armády neměla být v prvním sledu. Proto při přechodu armády do obrany k odražení protiúderu nepřítele toto nebude zvláštností.

Odrážet a ničit protiúderné uskupení budeme postupně z výhodných čar, palbou a vhodným manévrem s cílem vytvořit podmínky pro jeho konečné zničení.

Pro stanovení výhodných čar obrany je důležitá znalost situace prvosledových svazků a útvarů. Některý útvar v době obdržení úkolu stanovenou čáru (prostor) již ovládl, jiný bude muset za její ovládnutí bojovat. Proto zaujímání obrany bude postupné a čas a podmínky k zaujetí budou různé.

Velitel i štáb armády se musí snažit vytvořit optimální podmínky k budování obrany svazků (útvarů), které přehrazují hlavní směr úderu nepřítele. Útvary a jednotky, které na některých směrech pronikly značně před vlastní sestavu, využijeme k vytvoření předsunutých postavení. Kde to nebude možné,

budou organizovat bojové zajištění. Celý komplexní systém zajištění však organizovat neuspějeme.

Samostatné řešení si vyžaduje přeskupení raketových útvarů a dělostřelectva. Budeme se snažit plně využít jejich palebných možností, zabezpečit jejich maximální odolnost a manévr palbou. Dělostřelectvo bude navazovat na úder raketových prostředků a zahájí daleké palby na přisunované zálohy a útvary nepřítele na možných čarách rozvinutí protiúderného uskupení.

Jaderné prostředky použijeme především na:

- zjištěné prostředky jaderného napadení;
- jednotky a útvary protiúderného uskupení v prostorech soustředění (nahromadění sil a prostředků);
- VS, spojovací uzly a prostředky PVO nepřítele.

Úspěch postupného ničení protiúderného uskupení nepřítele bude záviset na dostatku zpráv. K tomu bude nutné včas nově úkolovat síly a prostředky průzkumu.

Divize druhého sledu budou v závislosti na situaci zaujímat obranu hlavního pásma pod krytem jednotek v dotyku po předchozím přesunu z vyčkávacího prostoru (prostorů soustředění), nebo bude jejich úkolem zmocnit se výhodného prostoru bojovou činností a přejít do obrany. To bude v případě, kdy na frontě vznikla mezera, kterou musíme po zahájení protiúderu nepřítelem bránit.

Výjimečným případem bude nahrazení některé z prvosledových divizí, jestliže tato po skupinovém jaderném úderu pozbyla bojeschopnosti. Zde bude platit zásada plánovat co nejjednodušší manévr. K zabezpečení převzetí pásma obrany můžeme využít bojeschopných jednotek střídané divize.

Zálohy druhů vojsk a speciálních vojsk budou zaujímat a budovat prostory rozmístění mezi prvním a druhým pásmem obrany v závislosti na plnění obranných úkolů. Prostory jejich rozmístění volíme mimo směr úderu protiúderného uskupení nepřítele tak, aby bylo zabezpečeno jejich včasné zaujetí a umožňovaly rychlý manévr a rozvinutí zálohy na jakýkoli směr. Musíme zabezpečit jejich rozptýlení a ochranu proti ZHN nepřítele.

Zvláštní nároky při přechodu do obrany k odrazení silného protiúderu nepřítele bude na velitele a štáby klást požadavek zabezpečení nepřetržitosti spojení a velení. Je to diktováno vynucenými změnami v operační sestavě, možným použitím jaderných zbraní a nutnými změnami prostorů rozmístění velitelských stanovišť. Dále současnou potřebou předání bojových nařízení a úkolů svazkům a útvarům v krátké době. K tomu použijeme všech druhů spojení, včetně osobního styku, směrových důstojníků apod.

Hlavní úsilí sil a prostředků radioelektronického boje bude účelné soustředit na rušení rádiového a radioreléového spojení hlavních sil protiúderného uskupení nepřítele s důrazem na rušení radioelektronických systémů pro řízení raketového vojska, prostředků navedení letectva a na rušení systémů velení. K tomu organizujeme včas odpovídající a účelný manévr a prostředky radioelektronického boje v souladu s rozhodnutím velitele.

Je výhodné rozmísťovat síly a prostředky radioelektronického boje na křídlech. Tím docílíme maximální efektivity jejich působení co do času a směru a plné využití technických možností všech těchto prostředků.

Manévr silami a prostředky radioelektronického boje musíme řešit komplexně, v kombinaci s umlčováním a ničením velitelských stanovišť a ostat-

ních objektů nepřítele palebnými prostředky. Včas organizujeme součinnostní dohovy jak mezi útvary a jednotkami radioelektronického boje, tak s ostatními prostředky druhů vojsk a služeb. V souladu s tím organizujeme opatření k zabezpečení elektromagnetické koexistence.

Chci zdůraznit, že přechodem armády do obrany nemůžeme zničit nepřátelské protiúderné uskupení. Tento způsob boje s nepřátelskými zálohami bude krajní možností. Znamená přerušení útočné operace armády na určitou dobu. Přitom si uvědomujeme, že je nedílnou součástí operace frontu. Cílem zpravidla bude odrazit silný protiúder nepřítele co nejmenšími silami a prostředky, způsobit mu maximální ztráty a vytvořit podmínky pro jeho konečné zničení.

Ničení protiúderného uskupení nepřítele formou střetného sražení

Střetné sražení je vysoce aktivní formou boje s protiúderným uskupením nepřítele především proto, že umožňuje udržet vysoké tempo útočné operace a ponechává útočící straně operační iniciativu. Poskytuje možnost plného využití všech forem manévru, operačního a taktického umění velitelů všech stupňů spolu s iniciativou vojsk. Rozhodný manévr spolu s mohutnými údery do boků a týlu nepřítele pak omezuje možnosti použití paderných prostředků a tím se zvyšuje i odolnost vlastních vojsk.

Předpis Oper-1-1 v článku 167 uvádí: „Střetné sražení je jedním z nejtěžších druhů útočné činnosti, v jehož průběhu se obě strany snaží dosáhnout stanovených cílů použitím jaderných zbraní a útokem vojsk...“

Použití tohoto způsobu ničení protiúderného uskupení nepřítele bude záviset na včasném zjištění jeho zámyslu k vedení protiúderu, na účinném vedení jaderných úderů na hlavní síly protiúderného uskupení a na volbě manévru k jeho konečnému zničení. To předpokládá sladit jaderné údery s rozhodnou činností vojsk.

Obecně můžeme charakterizovat střetné sražení jako souhrn těchto opatření:

- vedení jaderných úderů, úderů letectva a dělostřelectva na nejdůležitější části protiúderného uskupení nepřítele;
- vedení obranných bojů částí sil prvního sledu armády na směrech, kde se nepříteli podařilo vytvořit značnou převahu sil;
- vedení útočných a střetných bojů svazků zasazovaných z druhého sledu armády,
- bojů taktických a operačně taktických výsadek (při vytvoření podmínek k jejich vysazení).

Vedení střetného sražení armády s protiúderným uskupením nepřítele se mnohdy zúčastní i sousední armády (nebo jejich části). Rovněž je bude zpravidla zabezpečovat raketové vojsko, letectvo a zálohy speciálních vojsk frontu a velitelství a štáb frontu se na jeho řízení bude podílet.

Ničení protiúderného uskupení nepřítele formou střetného sražení začíná ihned po zjištění prostorů soustředění nepřátelských operačních záloh. Tedy na vzdálenost 200 i více km od čáry dotyku. Účastní se ho prostředky raketového vojska a letectva frontu. Stupeň oslabení (zničení) závisí na efektivním použití těchto prostředků a má značný vliv na další průběh střetného sražení.

Ničení protiúderného uskupení nepřítele jadernými údery za přesunu je méně výhodné. Je možné za předpokladu nahromadění živé síly a bojové techniky v prostorech (na čarách) jako jsou soutěsky, přechody přes vodní toky, horské průsmyky apod.

Jaderných prostředků armády je nejvýhodnější použít v období rozčleňování a rozvíjení protiúderného uskupení nepřítele, to je v prostoru odkud má velitel armády již dostatek zpráv a který může účinně pokrýt palbou armádních prostředků. Je to také období, kdy má velitel armády poslední možnost upřesnit manévry pro nastávající sražení a k plnému využití vlastních jaderných úderů.

Proto jedním z cílů použití raketových jaderných prostředků by kromě maximálního zničení hlavního uskupení nepřítele mělo být:

- vytvořit příznivé podmínky pro zvolený manévry;
- získat čas pro tvorbu příslušných uskupení a k budování obrany na směrech, kde předpokládáme hlavní úsilí nepřítele, nebo v prostorech, jejichž udržení zabezpečuje úspěch zvoleného manévru;
- vytvořit příznivou počáteční situaci pro střetné sražení a zabezpečit včasné zasazení vlastních vojsk do sražení;
- zabránit nepříтели v ovládnutí prostorů, které umožňují rozvíjení síly úderu protiúderného uskupení.

Důraz kromě jiného klademe na sladění úderů raketového vojska, letectva a dělostřelectva s úderem střetného uskupení. Důsledně zabezpečujeme boky a styky střetného uskupení, jeho nepřetržitou součinnost se sousedy a silami, které poutají nepřítele. Musíme zabezpečit bojeschopnost druhých sledů a záloh a včas učinit opatření k jejich přísunu a zasazení na rozhodující směry úderu.

Způsob vedení střetného sražení rozebírá předpis Oper-1-1 v člancích 170—182. Ničení protiúderného uskupení nepřítele ve střetném sražení je jedním z neefektivnějších způsobů boje s přisunovanými zálohami nepřítele. Jeho význam spočívá především v tom, že umožňuje udržení operační iniciativy a plně podporuje aktivitu velitelů všech stupňů. Je však vysoce náročným způsobem boje a to především na velení, řízení, úkolování podřízených stupňů, ale i na samostatnost v rozhodování velitelů.

Odrážení silných protiúderů nepřítele je důležitou součástí soudobých útočných operací. Bude klást značné nároky na organizátorskou a řídicí činnost velitelů a štábů a již proto, že je činností mnohotvárnou, kterou lze sice předvídat, ale ne předem plánovat a organizovat. Vyžaduje od velitelů rychlé rozhodování, vysokou teoretickou znalost a značné organizační schopnosti.

Pro dosažení úspěchu při odrážení a ničení protiúderného uskupení nepřítele není žádná šablona. Jsou však zásady, kterých je třeba využít v souladu s danou situací a možnostmi. Úspěch bude záviset i na iniciativě, rozhodnosti a znalostech velitelů, na jejich umění plnit úkoly v souladu s celkovým zámyslem.

Rozhodující bude použití jaderných prostředků na hlavní síly protiúderného uskupení nepřítele, spolu s účelnou volbou manévru k jeho konečnému zničení.